This transcription of Vatican, BAV, Pal. Lat 554, fols 5–13 was made for the *Carolingian Canon Law* project, and as such complies with the conventions stipulated by the project's guidelines (http://ccl.rch.uky.edu/producing-transcriptions).

Chapter numbering for has been added in square brackets, and follows that established by Schmitz in his *Die Bussbücher und das kanonische Bussverfahren, nach handschriftlichen Quellen dargestellt* (Düsseldorf, 1898), 661–73. Chapter headings (rubrics) are rendered in **bold** for easy reading; this is an editorial convention only—the original scribe made no attempt to distinguish (using either different ink or script) between headings and text. No attempt has been made towards consistency in the resolution of the scribes' abbreviations for *die/diem*, *diebus/dies*, *anno/annum*, *annis/annos*, which are ambiguous throughout.

[f. 5r] {*Hand A begins*} **Domni ecgberc**[**h**]**ti archiepisc**[**opi ebu**]**r**[**ac** ...]

INstitutio[1] illa sancta quae fiebat in diebus patr[u]um {patrum *corr.*} nostrorum. rectas uias numquam deseruerit {deseruit *corr.*} {qui *add. sup. lin.*} instituerunt paenitentibus atque lugentibus suas passiones ac uitia medicamenta salutis aeterne qua[e] {quia *corr.*} diuersitas culparum diuersitatem facit paenitentibus medicamentum uel sicut medici corporum diuersa medicamina Vel potiones solent facere contra diuersitatem infirmatum {infirmitatum *corr.*} uel iudices secularium uero {*del.*} causarum; diuersa igitur iudicia. qui boni sunt et [qui] {*del.*} recti pensant atque tractant. quomodo recte iudicent inter miseros et diuites. inter causam et causam: quanto magis igitur O sacerdotes dei. diuersa medicamenta animarum inuisibile {inuisibilium *corr.*}[2] hominibus pensare et tractare oporteat: Ne per stultum medicum. uulnera animarum fiant peiora. propheta dicente Conputruerunt et deteriorauerunt cicatrices meae a facie insipientiae meę; {Ps 37, 6} O stult[us] medic[us]. {stulte medice *corr.*} noli decipere animam tuam et illius. ne duplic[ia] {duplicem *corr.*} poenam accipias. uel sept[i]pl[icia]. {septvpla *corr.*} uel millen[i]; {millena *corr.*} Audi christum dicentem; si caecus cęcum duxerit. ambo cadent. {Lc 6, 39} in foueam; Si tu no[n] cogitas iudicium meum. alter homo non audit [f. 5v] {*Hand B begins*} neque uidit qui me iudicet; O non intellegis quia[3] {quod *corr.*} deus iudex iustus et fortis. uidit et audit et in palam abscondita deducit. et reddet secundum opera: Et item. uere sunt nonnulli caecorum canum. similitudine currentium ad cadauera mortuorum. uel coruorum uolantium qui ad sacerdotium uehuntur. quia {qui *corr.*} non propter deum sed plus propter honorem terrenam inhiant. {inhiantes *corr.*}[4] Caeci diuina sapientia; de talibus Dixit gregorius nazazenus; {nazanzenus *corr.*} timeo hoc quod canes adsectare {adsectantur *corr.*} officium pastorale. maxime [. . .] {cum *corr.*} in semetipsis {nihil *add. sup. lin.*} pastoralis praeparauerunt disciplinae; Ezechiel [. . .] {namque *corr.*} uae pastoribus israel. qui pascebant semetipsos et non gregem; Lac bibebant. et lanis eorum operiebantur. et quod crassum fuit manducabant. quod fructum {fractum *corr.*} fuit. non alligabant et reliqua: {Ez 34, 2–4} Item ezechiel ait. Vae sacerdotibus qui comedunt populi mei peccata; {Os 4, 8; cf. Ez 44, 29} hoc est siue {sibi *corr.*}

---

[1] *Concil. Zattac T. XII. p. 489* added in the left margin by a modern hand. A reference to the edition of PBEA.800 in Mansi, *Conciliorum*, XII, cols 489–98 (the *Conciliorum* were published by Antonio Zatta of Venice).

[2] A word of about eight characters (*animarum* ?) has been added above the line between *inuisibilium hominibus*, and was later erased.

[3] The uncorrected form of the word is *q* with a cross through descender, used elsewhere by the main scribe to represent *quia*.

[4] inhiantes] *corr. from* inhiantur *?*

eorum sumentes uictimas.[5] et non orantes pro eis: Comedentes hostias. et non corripientes; Qui vbi morituros homines audiunt {inde *add. sup. lin.*} gaudentes. et praeparan[s] {praeparant *corr.*} se ad praedam. quasi corui ad cadauera mortuorum; Nunc ergo[6] fratres qui uolueritis { uoluerit *corr.*} sacerdotalem {auctori[tatem accipere. In primis propter deum] *add. sup. lin.*} cogitet. et praeparet arma eius. antequam manus episcopi tanget capitula. {tangat caput *corr.*}[7] Id est psalterium. lectionarium; antephonarium. misalem; baptisterium. [f. 6r] martyrilogium. in anno circuli ad praedicationem cum bonis operibus. et conputum cum ciclo; Hoc est ius sacerdotum; Post autem. suam {suum *corr.*} paenitentialem quę {quia *corr.*}[8] hoc ordine secundvm auctoritatem canonum ordinatur. vt discretiones omnium causarum inue[r]tiges. {inuestiges *corr.*} primitis. {primitvs *corr.*} sine quibus rectum iudicium non potest stare; quia[9] scriptum est. IN nulla re appareas indiscretus. sed distingue quid vbi. quamdiu. quando. qualiter. debeas facere; Non omnibus ergo in una eademque libra pensandum est. licet in uno conftringantur {constringantur *corr.*} iudicio; {vitio *corr.*} sed discretio sit vnoquoque eorum. Hoc est inter diuitem et pauperem liber seruus. infans puer. iuuenis adoliscens. aeta[s] {aetate *corr.*} senex. ebitis gnarus. laicus. clericus. monachus. episcopus. presbiter. diaconus. {subdiaconus. *add. sup. lin.*} lectorem. {lectores *corr.*} in gradu. uel sine in coniugio uel sin[e]. {sive *corr.*}[10] peregrinus. virgo. femina canonica. uel sanctaemoniales. {sanctaemonialis *corr.*} debiles. infirmi. sani; De qualitate pecorum. uel hominum. continens uel incontinens. uoluntate uel in casu. in puplico uel in abscondito quale conpunctione emendat necessitate uel uoluntate loca et tempora discernant; {discernat *corr.*} Hanc institutionem conlationum. {constituerunt *add. sup. lin.*} sancti apostoli deinde sancti patres deinde {et *corr.*} sanctus penufius. Deinde canones sanctorum patruum {patrum *corr.*} Deinde alii atque. alii. vt hieronimi. {hieronimvs *corr.*} et agustini. {agustinvs *corr.*} et gregorii. {gregorivs *corr.*} et theodorus[11] [f. 6v] ex quorum omnium ista describimus. {describsimus *corr.*} dictis et paenitentiis. {sententiis *corr.*}[12] ueraciter vt salui sint omnes. et non pussillanimes Et {*del.*} qui {quia *corr.*} potentes

---

[5] Something added above the line here?

[6] ergo] *with* erg- *at line-end and* -o *at the beginning the following line; a later hand has added an additional* o *to* erg- *at line-end (*= ergoo*)*

[7] Possibly the word *ipsius* has been added to the end of the line here.

[8] The correction to *quia* was later changed to a correction to *qvi*.

[9] quia] *written as* q *with a cross through the descender (the main scribe's usual graph for* quia*); a later hand has disambiguated this graph by writing in the full word (*quia*).*

[10] sive] *corr. originally from* si non *?*

[11] theodorus] *corr. from* theodori *?*

[12] sententiis] *this word (added above the top line of the page) has since either worn away, faded or been erased*

potent[io]r[e] {potenter *corr.*} tormenta patiuntur; Item in iesu fili syrach. in iudicando [est]o {*del.*} misericors. pupillis vt pater. et pro uiro matri illorum; {cf. Dt 27, 19; Ier 5, 28; Lc 6, 36} Item sanctus iacobus dicit; iudicium il[lis] {*del.*} sine misericordia erit. illi qui non facit misericordiam suam semper {suam semper *del.*} superexaltat autem misericordia iudicio {iudicivm *corr.*} {Iac 2, 13} Vt idem ipse consequatur; ut sanctus benedictus;[13] hoc est qui ueram pęnitentiam faciunt. in ieiunio. in fletu. in elimoysinis. {elimosinis *corr.*} in orationibus. et perpetrata iterum non faciunt. {faciant *corr.*} et si faciunt tamen non perseuerant in eis; Qui {Quia *corr.*} deus dixit: malum cogitasti. ignoui; malum dixisti. ignoui; malum fecisti. ignoui; perseuerare in malo. non ignosco; {Sir 21, 1} Ergo qui perseuerant in malo. non ignosce; sed iudica districtum iudicium. secundum canones. ut ali {alii *corr.*} timorem habeant;[14]

*Source (*item ezechiel ait ... non corripientes*)* *Coll.Hib.A 2.17.a*

*Source (*in nulla re ... qualiter debeas facere*)* *ISIDORE, Syn. 2.78*

de capitalia

[1.1] Nunc igitur capitalia crimina. secundum canones explicabo; Prima superbia. inuidia. fornicatio. inanis gloria. ira longo tempore; tristitia seculi. auaritia. Uentris ingluies; Et agustinus dixit. {*del.*} adiecit sacrilegium id est sacrarum rerum furtum. et hoc maximum est furtum uel idolothitis {*sic*} seruientem. Id est auspicis. {auspiciis *corr.*} et reliqua; Deinde adulterium. falsum testimonium. furtum. rapina. ebrietas adsidua. [f. 7r] idolatria. molles sodomita. maledici. periuri. ista {sunt *add.*} ergo capitalia crimina. {que *add. sup. lin.*} Sanctus paulus. et agustinus. et alii sancti conputauerunt; Pro istis fieri oportet elimosinas largas. et longo tempore ieiunium teneatur; id est ut alii iudicant p[er] {pro *corr.*} capitalibus [. .] {Id est *corr.*} adulteri[um]. {adulteriis *corr.*} homicidiis. periuriis. fornicariis. {fornicationibus *corr.*} et similibus; Laicus IIII annos. Clericus V {annos *add. sup. lin.*} subdiaconus VI {annos *add. sup. lin.*} diaconus UII {annos *add. sup. lin.*} presbiter X {annos *add. sup. lin.*} episcopus XII annos si consuetudine erit; {erat *corr.*}

*Source (*superbia inuidia ... tempore ieiunium teneatur*)* *cf. CAESARIVS, Sermo 179 (ed. Morin, p. 000 line 000–p. 000 line 000)*

---

[13] benedictus] *corr. from* benedicti *?*

[14] Half a line of text following the end of this canon has been erased.

De minoribus peccatis

[2.1] Id est furtum. falsum testimonium. et similibus. Laici I annum. clerici II. subdiaconi III. diaconi IIII. presbiteri V. episcopi VII annos; [2.2] Item sodomitis si consuetudine erit. {erat *corr.*} Episcopus XIIII annos; presbiter XII {annos *add. sup. lin.*} diaconus X {annos *add. sup. lin.*} subdiaconus VIII. clericus VII. laicus V; [2.3] monachus si fornicationem facit cum ancilla dei VII annos peniteat; [2.4] Si cum puella III annos;

De parricidi[i]s {parricidis *corr.*} uel fratricidi[i]s. {fratricidis *corr.*}

[3] quidam VII. quidam XIIII. [. . . . .] {*ras.*}

De cupiditate ceterisque flagitis

[4.1] Item si quis cupidus. uel auarus. uel ebriosvs. uel superbus. uel inuidiosus. uel rapax. uel iracundia longa. uel maledicus. uel is {his *corr.*} similia quę enumerare longum est. III annos peniteat; [4.2] Item si clericus cum quadrupede fornicauerit II annos; subdiaconus III annos diaconus U; presbiter VII; episcopus X annos; [4.3] Qui c[om]matre {cvm matre *corr.*}[15] fornicauerit XU {XI *corr.*} annos peniteat; [4.4] Si cum filia uel sorore XII annos; [4.5] Qui cum fratre naturali fornicauerit per commictionem {commixtionem *corr.*} carnis. ab omni carne se abstineat. XU annos; Si clericus venationis {venationes *corr.*} exercuerit [f. 7v] I annum peniteat; Diaconus II. presbiter III; [4.6] Si mater cum filio suo paruulo fornicauerit III annos [. . . . .] {*ras.*} abstineatur {abstineat *corr.*} se a carne[s] {carne *corr.*} et diem unum in ebdomada ad uesperas ieiunet; [4.7] Si presbiter. uel diaconus. uel monachus. vxorem duxerit in conscientia populi. deponunt; {deponatur *corr.*} [4.8] Si adulterium perpetrauerit {perpetrauerint *corr.*} cum ea. et in conscientia populi deuenit. proiecietur {proieciatur *corr.*} extra ęcclesiam. et inter laicos peniteat quamdiu uiuit; [4.9] Qui dimiserit alteri vxorem suam coniugi. {coniungi *corr.*} VII

---

[15] The original reading was *c matre* (with macron over *c*), for *cum matre*, in which case the later correction served only for disambiguation.

annos peniteat; [4.10] Si clericus homicidium fecerit et proximum suum occiderit X annos peniteat. exul VII annos peniteat. Si odii meditatione fuit; [4.11] Si laicus[16] homicidium fecerit per furorem et meditationem. IIII annos {*del.*} uel V uel VII {annos *add. sup. lin.*} peniteat; Si per rixam III annos Qui casu occiderit nolens. I annum peniteat; [4.12] Item qui immolant daemonibus in magnis si consuetudo est X annos peniteant. In minimis I annum; [4.13] Augoria uel diuinationes V annos; [4.14] Emissores tempestatum VII annos peniteant;

{**ut penitentia** *add. sup. lin.*} **semper isto ordine seruata sit.**

[4.15] ab uno anno et [. . .] {deinceps *corr.*} de qualecumque peccato. id est in unaquaque ebdomada. III dies [. . . . .] {*ras.*} sine uino et[17] medone et sine carne et ieiunet ad uesperas {uesperam *corr.*} et manducet de sicco cibo et[18] III {XLmas semper de sicco cibo et *add. marg.*} ieiunet. III dies ad nonam. III dies ad uesperas {uesperam *corr.*}; [4.16] Et in diebus dominicis et in natale domini. IIII dies. et epiphania. et pascha usque in albas et ascensa domini et pentecosten et sancti michahelis. et sancta maria {*sic*} et sancti iohannis baptistae. et XII apostolorum et sancti martini. et illius [f. 8r] sancti {festiuitatem *add. sup. lin.*} qui in illa prouincia est. In his praedictis diebus faciat caritatem sicut sui conpares; [4.17] Clerici siue laici ebrietatem et uentri {uentris *corr.*} distentionem in omnibus caueant. faciant quod apostolus dixit; siue manducemus {manducatis *corr.*} siue bibemus. {bibitis *corr.*} uel quicquid faciemus. {facitis *corr.*} omnia ad gloriam dei facite. Tunc ergo digna paenitentia est si hoc inpletur;

De clericorum pęnitentia.

[5.1] Item in canone apostolorum iudicatur. vt episcopus. presbiter. diaconus qui in fornicatione. aut periurio. aut furtu captus[19] est deponatur. non tamen communione priuetur. quia non uindicat. deus bis in idipsum; [5.2] Si quis[20] pontifex fornicationem faciens naturalem. iudicauit XII annos

---

16 laicus] *corr. from* laici *?*
17 et] *corr. to* uel *?*
18 et] *written as tironian note* 7*; a correcting hand has glossed (?) this note with the graph* &.
19 captus] *corr. from* captui *?*
20 The figure of a mobius has been scratched in above the line between *quis pontifex*.

peniteat. per multas lacrimas. et elemoysinas. ueniam a domino petat; {post annos III uel IIII leuivs peniteat. *add. sup. lin.*} [5.3] Presbiter cum puella non praelato monachi uoto annos III uel IIII; et XL. III. et IIII feria et UI semper de sicco cibo; [5.4] Si cum ancilla dei aut cum masculo plus addetur id est VII annos Si[21] consuetudo est; [5.5] similiter diaconi. si monachi non sunt. II uel III annos; Sic et monachi. {sine *add. sup. lin.*} gradu. [. . . . .] {*ras.;* si cum puella id est III annos; [5.6] si diaconi monachi sunt V uel VI annos; Monachi cum gradu VII annos; *add. marg.*} [5.7] Si siue {sine *corr.*} uotu monachi cum puella. UIIII uel X annos; Clerici {Clericvs *corr.*} sine uotv monachi fornicauerit. I annum peniteat; Si frequenter II annos; [5.8] Si cum canonica II annos. frequenter III annos; [5.9] Si genuerit filium. plus peniteat id est IIII uel V annos; Alii dicunt VII. et exul fiat; [5.10] Sic et uirgo sanctęmoniales {sanctęmonialis *corr.*} cum laicis. sine gradu. sicut clerici quia canonici sunt I annum. {si *add. sup. lin.*} frequenter II; In gradu {autem *add. sup. lin.*} sicut. monachus. Id est III annos; [5.11] Theodorus dixit; monachus[22] faciens fornicationem VII ann {*sic*} peniteat; [f. 8v] [5.12] Si mo[.]achus {monachus *corr.*} quaerens fornicationem et non inueniens {I *corr.*} annum et dimedium peniteat; [5.13] Item monachus fornicationem faciens cum puella III annos; [5.14] Si cum sanctamoniali[23] VII annos peniteat; [5.15] Laicus maculans se {*corr. ?*} cum ancill[.] {ancilla *corr.*} dei. II annos; Si genuerit ex {*corr. ?*} ea III annos; [5.16] Si sine autem coniugio sunt. III XLmas. quidam XL diebus iudicant id est consuetum; [5.17] Item sodomitę quidam X annos id est qui sepe fecerit. uel in gradu; quidam VII annos. quidam I annum. vt mollis; quidam C diebus ut pueri; [5.18] Viri inter femora fornicat {fornicantur *corr.*} I annum; iterans II annos peniteat; [5.19] Si autem in terga fornican[s]. III annos; Si pueri. II annos; [5.20] Qui c[om]pecode {cvm pecode *corr.*}[24] peccauerit uel iumento. X annos; quidam VII. quidam III. quidam I. quidam C diebus vt pueri; [5.21] Oportebat discretio esse inter qualitatem pecodum uel hominum. sicut supra diximus [5.22] Item episcopus cum quadrupedi {quadrupede *corr.*} fornica[t]. {fornicauerit *corr.*} VII annos; {si in *add. sup. lin.*} consuetudine X; presbiter V. diaconus III. clericus II;

---

[21] As is clearly indicated by punctuation and capitalization, *Si consuetudo est* was initially copied out as part of the following canon (PECG.700.5.5); a later corrector has, by changing the punctuation, adjusted its position to the end of the present canon (PECG.700.5.4).
[22] monachus] *corr. from* monachis *?*
[23] sanctamoniali] *corr. from* sanctamonialis *?*
[24] The original reading was *c pecode* (with macron over *c*), possibly for *cum pecode*, in which case the later correction served only for disambiguation.

de iuramento

[6.1] Qui iurament[a] {iuramentum *corr.*} fecerit in ęcclesia; aut in euangelio siue in reliquis {reliquiis *corr.*} sanctorum VII. alii X annos iudicant [6.2] Si uero[25] in manu episcopi aut presbiteri uel diaconi seu in cruce [. .] {*ras.*} consecrata. I annum peniteat alii III annos {uel VII *add. sup. lin.*} iudicant Et in cruce non consecrata. I annum uel VII menses Vt[26] alii; [6.3] qui autem seductus ignorans et postea cognoscit. I annum uel III XLmas. uel XLmas {XL *corr.*} dies peniteat [6.4] Si quis coactus pro qualibet causa necessitate {necessitatis *corr.*} III XL. {*sic*} alii III annos unu[s] {unum *corr.*} ex eis in pane et aqua vt alii iudicant; [6.5] Item periuri. III annos peniteat [6.6] Qui suspicatur quod prius in iuramentum ducitur [f. 9r] uel {et *corr.*} tamen iurat per consensum. II annos peniteat [6.7] Si quis in manu laici iurauerit apud grecos nihil est;

De machina mulierum.

[7.1] Mulier abstineat se a uiro III menses quando concepta est antequam pareat Et post partum XLmas[27] dies. [7.2] Qui autem nuberit {nubserit *corr.*} his diebus XL dies peniteat uel XXX uel XX. [7.3] Qui in matrimonio sunt abstineant se in III XLmas et in dominica nocte et in sabbato et feria IIII et UI. Que legitimę sunt et III noctes abstineant se antequam communicent. [7.4] Qui in XLma ante pascha cognoscit mulierem suam noluit abstinere annum peniteat. uel suum pretium reddat ad æcclesiam uel pauperibus diuidat uel XXUI solidos reddat; [7.5] Si per ebriositatem uel aliqua causa accederit sine consuetudine XLmas {*sic*} dies peniteat. [7.6] Mulier si diuinationes fecerit uel incantationes diabolicas I annum uel III XLmas uel XL dies iuxta qualitatem culpę; [7.7] Mulier si aliqu[em] interimit arte malifica sua id est per poculum aut per artem aliquam VII annos peniteat; [7.8] si paupercula IIII annos. [7.9] Mulier si occidit filium suum per homicidium. X annos peniteat. [7.10] Si uir cum muliere sua retro nuberit. {nubserit

---

[25] uero] *corr. from* siue *?*

[26] As is clearly indicated by punctuation and capitalization, *vt alii* was initially copied out as part of the following canon (PECG.700.6.3); a later corrector has, by changing the punctuation, adjusted its position to the end of the present canon (PECG.700.6.2).

[27] XLmas] *corr. to* XL *?*

corr.} {uel *add. sup. lin.*} peniteat[28] quomodo cum animalibus id est si consuetudine erit III annos Si uero in terga nuberit {nubserit *corr.*} et consuetudo erit {erat *corr.*} VII annos peniteat;

De auguriis uel diuinationibus.

[8.1] Auguria uel sortes quę dicuntur falso {false *corr.*} sanctorum uel diuinationes obseruare uel quarumcumque scriptura {scripturarum *corr.*} inspectione futura promittunt uel uotum uouerit in arbore uel in quacumquelibet {qualibet *corr.*} re excepto ęcclesiam. Si clerici uel laici excommunicentur ab ęcclesia [f. 9v] uel III annos clerici peniteant laici II annos uel I et dimedium [8.2] Mulier si filiam suam supra tectum ponit uel in fornacem pro sanitate febrium U annos peniteat [8.3] Nolite exercere q[uantu]m[29] {quando *corr.*} luna oscruratur {oscuratur *corr.*} [. .] {vt *corr.*} clamoribus suis ac maleficis {maleficiis *corr.*} sacrileg[i]o {sacrilego *corr.*} usu se defensare posse confidunt [8.4] carios {caraios *corr.*} et diuinos praecantatores. filacteria Etiam diabolica uel herbas uel sucino suis uel sibi inpendere uel U feria in honore iouis uel kalendas ianuarias secundum paganam causam honorare [peniteat Si . . . .] {*ras.*} V annos peniteat clericus. si laicus III annos peniteat;

*Source (*auguria uel sortes ... futura promittunt*)*	*Isidore, Etymologiae 8.9.28 — CAGD.506.42, partial | adapted*
*Source (*nolite exercere ... uel sibi inpendere*)*	*Caesarivs, Sermo 13.5 (ed. Morin, p. 67 line 34–p. 68 line 9), abbrev., adapted*
Source (uel U feria in honore iouis*)*	*Caesarivs, Sermo 13.5 (ed. Morin, 68, l. 17), adapted*
*Source (*kalendas ianuarias ... causam honorare*)*	*cf. Caesarivs, Sermo 192*

de minutis pecca[n]tis [uel e . . .] {peccatis *corr.*}

[9.1] De ebrietate uel maledictione uel detractatione {detractione *corr.*} causa inuidię uel his similibus laici VII dies {diebus *corr.*} uel IIII peniteant Clericus VII diebus uel XIIII. subdiaconus III {II *add. sup. lin.*} ebdomadas. diaconus IIII. {III *add. sup. lin.*} presbiter V {IIII

[28] peniteat] *written* p *with a macron above, elsewhere used for* penitea(n)t*. The corrector that adds* uel *(apparently a later hand) probably understood* prima *here instead of* peniteat *(as in Haggenmüller's 'South-German' class).*

[29] quantum] qm *with macron above, possibly for* quoniam *instead of* quantum *(though* quoniam *is nowhere else used in the text, whereas* quia *and* quod *often are)*

add. sup. lin.} ebdomadas. episcopus VI {V *add. sup. lin.*} ebdomadas. [9.2] Sacerdos per turpiloquium seu aspectu cinquinatus {coinquinatus *corr.*} non tamen voluit fornicare XX dies peniteat uel quale {sit *add. marg.*} delictum. [9.3] Presbiter si osculatus est feminam per desiderium XX dies peniteat [9.4] Si semen[30] funderit. clericus VII diebus. diaconus II ebdomadas. monachus XX diebus Item presbiter si semen fundit per cogitationem VII diebus peniteat. [9.5] Si tangit manu cum manu III ebdomadas. episcopus IIII ebdomadas. Si cogtationem {*sic*} fundit. XX diebus peniteat. Si monachus VII diebus peniteat Si diaconus IIII diebus. Si clericus II diebus peniteat laici I. Si tangit manu diaconus XIIII diebus Monachus III ebdomadas uel II ebdomadas clericus VII diebus. Aliter si clericus manu cum manu XXX diebus uel XX peniteat quanto magis alii gradus [9.6] qui inpugnatione mentis uiolenter coinquinatus est VII diebus peniteat uel quousque cogitatio uincitur; [9.7] Qui in somnis. {non *add. sup. lin.*} voluntate pullutus sit. Surgat [f. 10r] cantetque VII psalmos penitentiales id est Domine ne in ira tua beati quorum. Domine ne in ira tua. miserere mei deus secundum. Domine exaudi orationem. De profundis. Domine exaudi. uel unusquisque secundum suam virtutem et in mane XXX psalmos cantet; [9.8] Volens[31] autem in somnis peccare. siue qui pullutus sit sine voluntate XU psalmos cantet peccans non pullutus XXIIII psalmos. [9.9] si[32] in somno peccans sine cogitatione XU psalmos. [9.10] Item in somno peccans si ex cogitatione pullutus XXU[33] psalmos; [9.11] Si semen fundit in ęcclesia per dormitationem cantat psalterium uel III diebus peniteat. [9.12] Si uoluntarię semen in ęcclesia fundit mala cogitatione si clericus XIIII diebus peniteat si diaconus XXV diebus presbiter XL episcopus [X]L. {L *corr.*} monachus XXX [9.13] Item si clericus diligens mente tamen {tantum *corr.*} aliquam feminam VII diebus peniteat;

de furtv

[10.1] Item si aliquis de ministerio ęcclesiae uel qualecumque opus quodlibet {*sic*} modo fraudauerit uel neglexerit VII annos peniteat; [10.2] Si laici consecrata furauerit {furauerint

---

[30] semen] *corr. from* femen *?*
[31] A large *X* has been added in the right margin, possibly as a *nota bene* referring to this canon (PECG.700.9.8).
[32] A later corrector has cancelled and expunctuated this entire canon.
[33] A *signe de renvoi* has been added between *XXU psalmos*, yet no corresponding note can be found anywhere on the page. There is, however, a graph (*uel* ?), now only partially legible (due to wear and page-trimming), at the top left of the page, as well as a scratched sentence (also illegible) added in the bottom margin: either one of these might answer to the *signe de renvoi* between *XXU psalmos*.

corr.} III annos peniteant sine pinguidine Et tunc communicet. {communicent *corr.*} [10.3] Item si quis furtum capitale commiserit id est quadrupedia uel domos effringerit. si laici I annum peniteant. et pretium reddant uel II annos peniteant Si maius aliquid fecerit furtum. III annos peniteat uel quomodo sacerdos iudicauerit. [10.4] Si clerici talem {tale *corr.*} furtum fecerint [. .] {V *corr.*} annos peniteant; uel quomodo sacerdos uel episcopus iudicauit [10.4b] Qui sepe furtum fecerit VII annos peniteat uel quomodo sacerdos iudicavit;

de ebriositate

[11.1] Si quis episcopus uel aliquis ordinatus[34] [f. 10v] in consuetudine ebrio[sus erit] {ebrietatis *corr.*} {uitium habuerit *add. sup. lin.*} aut desinat aut deponatur [11.2] Si monachus pro ebrietate {per ebrietatem *corr.*} uomitum facit XXX diebus peniteat. [11.3] si presbiter uel diaconus pro ebrietate {per ebrietatem *corr.*} uomitum facit. XL diebus peniteat. [11.4] Si clericus XX diebus peniteat alii UII diebus sine pinguidine. laici III diebus sine ceruisa uel uino et carne Alii XU diebus [11.5] si fidelis laicus sit Qui per nequitiam inebriat alterum XL diebus peniteat. [11.6] Si uomitum facit infirmitatis causa sine culpa est [11.7] Si per ebrietatem uel verocitatem {voracitatem *corr.*} [. .]euomerit {euomverit *corr.*} eucharistiam XL diebus peniteat Clerici; Monachi uel diaconi LX presbiter LXX episcopus XC. [11.8] Si infirmitatis causa VII diebus unusquisque si non firmitas causa sacrificii die. VII diebus. Quidam psalterium Quidam bis psalterium [11.9] Si uero sacrificii die in ignem proiecit uel in flumen C psalmos cantet; Si canes comedunt talem uomitum C diebus si scit; Si non XL. [11.10] Qui uero inebriantur contra praeceptum domini si uotum sanctitatis habent; hoc est ebriositas. quando statum mentis mutant et lingua balbuzat et oculi turbent {turbentur *corr.*} et uertigo erit et uentris distentio [et] {ac *corr.*} dolor sequitur. Si clericus VII diebus monachus XIIII diaconus III ebdomadas presbiter IIII episcopus V peniteat; laici III diebus sine uino et carne;

De eucharitia; {**eucharistia** *corr.*}

[34] A full line of scratched text (indecipherable in the digital image) has been added in the bottom margin.

[12.1] Si quis eucharitiam {eucharistiam *corr.*} neglegentię causa perdiderit. I annum uel III XLmas. seu XL diebus peniteat [12.2] Si sacrificium in terra ceciderit {causa *add. sup. lin.*} neglegentię. L psalmos cantet [12.3] Qui neglexerit sacrificium vt uermes in eo sint aut colorem non habet saporemque XX uel XXX uel XL diebus peniteat; et in igne accendatur [f. 11r] cinis eius sub altare abscondatur.[35] [12.4] Si usque ad terram ceciderit. I die peniteat; Si stilla super altare ceciderit III diebus peniteat; [12.5] Qui in ęcclesia modicam partem perdiderit et non inuenit XX diebus peniteat[36] uel unoquoque die psalmos LXX cantet [12.6] Qui autem in plebe suum crismal perdiderit et non inuenit XL diebus peniteat uel III XLmas peniteat [12.7] qui perfundit {perfunderit *corr.*} calicem in fine sollemnitatis XXX diebus peniteat;

de diuersis Causis

[13.1] Qvi creaturam perdiderit hoc est tus tabulas aut scedulam; siue sal benedictum panem nouum consecratum uel aliquid huic simile VII diebus peniteat [13.2] Qui morticinum comedit XL diebus {peniteat *add. sup. lin.*} inscius. Sin autem. C diebus peniteat. [13.3] Qui fraudem comedit et scit et est inobs {inops *corr.*} uel ebitus {ebitis *corr.*} VII diebus peniteat; Sani autem et infirmi {firmi *corr.*} qui {si *corr.*} sciunt XL diebus peniteant. Qui sepe faciunt III XLmas uel annum. [13.4] Qui comedit uel bibit intinctum a familiari bestia id est cane uel gattone {gatto *corr.*} et scit. C psalmos cantet uel II diebus ieiunet Si nescit. L psalmos uel I die [13.5] Si quis dederit alicui liquorem in quo mus uel mustella mortua inueniuntur si saecularis VII diebus peniteat in coenubiis. CCC psalmos cantet. Qui postea nouerit quod talem potum biberit. salterium cantet. [13.6] Si quis semicoctum comederit inscivs III diebus uel psalterium cantet sciens autem VII diebus peniteat; [13.7] Pro[37] modico furtuo {furtu *corr.*} XX diebus peniteat in XX annorum. [13.8] Pueri X annorum aliquid furtum faciens VII diebus peniteat; [13.9] Si quis tinxerit manum in aliquo cibo liquidi {liquido *corr.*} et non idonea manu. C palmatis emendetur [13.10] Si in farina aut in aliquo cibo sicco aut in pulte aut in lacte [f. 11v] coagolato mus uel mustella mortua inueniuntur quod in circuitu eius tantum[38] proicietur foras quod reliquum est

[35] abscondatur] qui *(?) has been added above this word by a later hand*
[36] peniteat uel unoquoque die psalmos LXX cantet] *these words crossed out by a later hand*
[37] A large *X* has been added in the right margin, possibly as a *nota bene* referring to this canon (PECG.700.13.7).
[38] tantum] *the abbreviation is* tm *with a macron above, elsewhere used for* tantum

manducetur; [13.11] Item[39] qui autem in pęnitentiale quod scriptum est inplere poterit bonum est et {*ras.*} qui autem non potest consilium donamus per misericordiam dei. Inprimitus pro uno die in pane et aqua. L {psalmos *add. sup. lin.*} et genuflectando uel {*ras.*} aut sine flexu [. . . est] {*ras.*} LXX [uel XL] {*ras.*} psalmos infra ęcclesiam uel. in uno loco per ordinem psallat; et pro unum {uno *corr.*} die ualent CC genu flexu. uel unus dinarius {denarius *corr.*} pro die ualet. et III elimoysinas IIIbus pauperibus valent; Quidam dicunt uel percussiones uel psalmos. [C] pro die et in aestate. CL psalmos uel percussiones {C pro die ... uel percussiones *del.;* pro die *add. marg.*} ualent. id est in hieme in autumno et in uerno. C percussionem uel psalmos. {et in aestate CL psalmos uel percussiones *add. sup. lin.*} Item pro uno mense quod in aqua et pane penitere debet psalmos mille {et *corr.*} CC genuflexu uel sine flexu mille LXX {DCLXXX *corr.*} et postea omnes dies reficiant ad VI nisi IIII et UI feria ieiunet ad nonam. a carne et uino abstineat se. Alium cibum postquam psallat {psallit *corr.*} sumat. Pro[40] uno anno in pane et aqua donet elimoysinam solidos XXUI. {Pro uno ... solidos XXUI *del.*} et in unaquaque ebdomada I die ieunet {ieiunet *corr.*} ad nonam et alium ad uesperam {uesperum *corr.*} et III XLmas. {in *add. sup. lin.*} Secundo anno remissio pęnitentiae erit. De natale {domini *add. sup. lin.*} vsque in epiphania et illas praedictas {praedictos *corr.*} dies quę {qui *corr.*} supra scribuntur que {qui *corr.*}[41] in pęnitentiale {pęnitentia *corr.*} {non *add. sup. lin.*} conputantur; Item in secundo anno XX solidos. Pro III anno XUIII[42] solidos {Item in secundo anno ... anno XUIII solidos *del.*; Item qui non potest sic agere penitentiam sicut superius diximus pro[43] uno anno eroget in elemosinam solidos XXVI. In secundo anno XX solidos. pro III anno XVIII solidos id sunt solidos LXIIII *add. marg.*}[44] Potentes homines pro culpis criminalibus faciunt; {faciant *corr.*} vt zacheus ait; domine omnium bonorum meorvm [f. 12r] dimedium do pauperibus et si aliquid iniuste abstuli in quadruplvm reddam {Lc 19, 8} et de mancipis {mancipiis *corr.*} dimittat liberos et captiuos redimat. Et a quo die dissinet {dissinit *corr.*} pecccare {*sic*} non dissinat communicare sicut apostolus dixit. Qui per corpus peccat per corpus emendat {cf. 1 Cor 6, 18} hoc est ieiuniis et

---

39 A large *X* has been added in the left margin, possibly as a *nota bene* referring to the passage *Item qui autem ... misericordiam dei*.

40 A small *X* has been added in the left margin, possibly as a *nota bene* referring to the erased passage *Pro uno ... solidos XXUI*.

41 qui] *corr. originally from* quem *? possibly corr. to* quique *(intead of simply* qui*)*

42 XUIII solidos] *four more words (*id sunt solidi LXIII *?) added above the line have also been deleted*

43 pro uno] *written over erasure*

44 The additional text has been added in the bottom margin by a later hand. The supralineal *signe de renvoi* that would key the marginal text to the current line appears later to have been erased.

{*del. ?*} uigiliis et orationibus ad dominum Qvi conuersus fuerit et omne malum fecit in effundendo sanguine in furtu in fornicatione in mendacio et iuramento et omnibus malis {et *add. sup. lin.*} postea deo seruire uult usque in finem. III uel II annos peniteat. Vel quomodo sacerdos iudicauerit Ipse tamen cogitet de medicamento animarum quomodo suam et aliorum animas saluare[t] {saluare ualeat *corr.*} in erudiendo in docendo sanum sermonem quia[45] qui bene ministrat bonum Gradum sibi adquirat {adquirit *corr.*} apud eum qui est super omnia deus benedictus in secula seculorum Amen;

edidit sanctus bonifatius archiepiscopus

Quomodo possum {possumvs *corr.*} pęnitentiam. VII annorum[46] in uno anno peniteri Triduanum pro XXX diebus et noctes. Cantatio psalmorum CXX psalterium {psalteria *corr.*} pro XII mensibus; pro unum diem. {uno die *corr.*} L psalmos et U pater noster; unum psalterium pro III dies.[47] et XU pater noster; Item pro unum diem {uno die *corr.*} IIII uicibus beati inmaculati. et VI miserere mei deus. et V pater noster; et LXX prosternens se in terram cum pater noster dicat iniectione. faciet sic pro diem unum. {die uno *corr.*} Si uult minus psallere. tamen uult patire {patere *corr.*} prosternat se frequenter in oratorium C et dicat miserere mei deus [f. 12v] et dimitte delicta mea; faciet hoc pro unum diem. {uno die *corr.*} Qui uult confitere {confiteri *corr.*} peccata sua cum lacrimis. quia lacrimas {lacrimae *corr.*} ueniam non postulant sed merentur; Rogat {Roget *corr.*} ille {*del.*} presbiterum vt {*del.*} misa {missa *corr.*} cantare pro eo. Nisi sint crimina capitalia quas debet ante labare cum lacrimis. Cantatio unius misae. {missae *corr.*} potest XII dies redimere; X misa {misas *corr.*} IIII menses XX misa {misas *corr.*} VIII menses XXX misa {misas *corr.*} XII menses possunt redimere. si uolunt confessores cum lacrimis; deo gratia Amen

Item[48]

---

[45] quia] *corr. from* quod *?*
[46] annorum] ann *with macron over* n*, eslewhere used for* annos*; the typical abbreviation for* annorum *is* annr
[47] dies] *corr. to* diebus *?*
[48] The following passage has been added by the main scribe immediately following the previous text. The passage bears, in the margin, a *signe de renvoi*, indicating that it is to be inserted at some point into the main text; however, as no corresponding *signe* is visible in the text, it is assumed that this passage is simply meant to serve as an appendix.

Pro ebdomada CCC psalmos flectando {flectendo *corr.*} genua in ęcclesia aut in uno loco per ordinem; Qui uero psalmos non nouit et ieiunare non potest quantum sumit pensat {penset *corr.*} et tribuat medietatem in elimoysinis;

There follows, added in a later hand, several chapters excerpted from PECU.700.